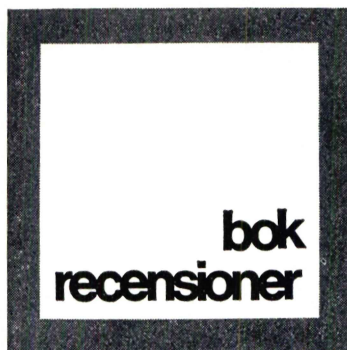

Bejerots narkomanibok i ny upplaga

NILS BEJEROT:

Narkotika och narkomani.

2:a reviderade och utökade upplagan

Aldusserien 282.

193 sid. Kr. 18: 50.

Da 1. udgave af denne bog udkom i 1969, blev den en enorm succes. Den blev med rette betegnet som den bedste eksisterende populærteoretiske oversigt over emnet. Den nye udgave er udvidet til mere end det dobbelte, men den er lige let læst. Den indeholder blot mere materiale og flere praktiske eksempler.

På den ene side giver bogen en bred og indgående orientering om alle emnets facetter, på den anden side fremhæver og begrundar den to af de teser, som forfatteren isär har gjort sig til talsmand för, teser som er blevet ubegribeligt emotionellt angrebet från anden side, men som i den främställing, Bejerot giver dem, bör kunne överbevisas, som inte principielt lukkar öjne og örer. Det drejer sig dels om epidemimodellen för visse former af misbrug, dels om driftmodellen som förklaring på en afgörande fase af stofafhængighet. För en ordens skyld skal nævnes, at alle andre relevante aspekter af narko-pro-

blemerne naturligvis diskuteres utförligt. Meget instruktiv er Bejerot's fremhævelse af forskellen mellem narkomani af henholdsvis "epidemisk" og "terapeutisk" type. Hans beskrivelse af de terapeutiske muligheder er i modsætning til så meget andet, der er skrevet på dette område, særdeles konkret og realitetsbetonet, præget af forfatterens enorme erfaring.

Bogen er naturligvis helt igenem præget af forfatterens suveræne pædagogiske og stilistiske evner.

Erik Strömberg

Utförligt om alkohol

KETIL BRUUN:

Alkohol i Norden

Aldus 348 s. Kr. 34: 25

Den finske alkoholforskaren (sociolog) Ketil Bruun har i en nyutkommen bok (*Alkohol i Norden*, Aldus) på drygt 300 sidor försökt ge en bild av bruk, skador och kontroll av alkohol i Norden.

Bruun är beläst och skriver medryckande. Han är också en insiktsfull bedömare som mera sällan hamnar i de fallgropar alkoholen erbjuder även för forskare. Hans grundlighet tenderar dock delvis till en tröttnande utförlighet och boktiteln är något missvisande — det blir mest finst material som presenteras. Inte minst torde avsnittet om nykterhetsnämnder vara gåtfullt för en svensk eller en norrman — de finska d:o är verkligen något alldeles för sig.

Det kan vara praktiskt att ha mycket av det främst sociologiska stoff som producerats kring alkohol samlat i en volym, men det är inte en bok man sträckerläser. Och det är inte en bok som ger ett entydigt och väsentligt budskap, därtill är författaren alltför

benägen att presentera såväl "å ena sidan" som "å andra sidan".

Det sociologiska perspektivet ger stora friheter att presentera en fyllig och rättvisande bild. Kanske skulle man dock vilja efterlysa mera utförliga kulturella och politiska analyser än vad Bruun sträckt sig till.

Personligen irriteras jag alltid vid läsningen av monografier kring alkoholfenomen: det är så mycket som utelämnas, alkoholen får en befängd roll av central och avgörande faktor i vårt liv — inte ens här uppe i Norden är detta rättvisande. Det må vara en fånig invändning mot en bok om alkohol — att den bara handlar om alkohol; men jag vill bara understryka vikten av att i sådana sammanhang reducera alkoholen till rimliga proportioner, sätta in den i sitt kulturella och politiska sammanhang.

På ett välgörande sätt undviker Bruun att framställa alkoholism som alkoholbrukets främsta och värsta konsekvens. I anslutning till Bo Löfgren poängterar han att det saknas godtagbara definitioner på alkoholism: det är i stället fråga om en stämpningsprocess. Eftersom flertalet definitioner på alkoholism inbegriper att det är ett tillstånd där en person skadar sig själv och/eller andra genom alkoholmissbruk, så vore det ett slags dubbelräkning av alkoholskadorna att också inkludera alkoholism.

Tyvärr är de sparsamma partier som handlar om alkoholistvård de sämsta i boken. För Bruun är socialvård service — våra svenska slagord har tydligen fått spridning! — och som "fundamentalt" anges att alkoholister behöver "vila". Denna ytlighet står i kontrast till Bruuns i övrigt så utförliga främställning.

Boken utmynnar i ett antal reformförslag: att förbjuda reklam, hindra privat vinstintresse att göra sig brett på alkoholområdet,

stödja de delar av nykterhetsrörelsen som är "aktiva", utnyttja det statliga monopolets möjligheter att med priser och restriktioner reglera konsumtionen, slopa tvångsinslagen i alkoholistvården, ersätta fängelsestraff för rattfylleri med kännbara böter och slopa skattefrihet för diplomat- och turistsprit.

Ja, ja. Det låter sig sägas. De alkoholpolitiska förslagen är banala och, trots att de inte är orimliga, knappast särskilt väsentliga och något egendomliga i vår nordiska situation, där vi redan leder världsligan när det gäller sådana åtgärder. Men samtidigt som Bruun alltså är emot den sk liberaliseringen inom alkoholpolitiken, så förordar han alltså en långtgående liberalisering beträffande alkoholistvården. Det är väl bra, men Bruun har inget resonemang att underbygga sina åsikter med. Att många av oss som jobbar i den branschen stöder hans åsikter är en sak, men reformer härvidlag måste stödjas på uppnådda resultat med kvalificerade frivilliga behandlingsmetoder: inte på slagord om service och vila.

Men för den som skall hålla föredrag på Folknykterhetens dag finns det åtskilligt av tabeller och siffror att botanisera i hos Bruun — att bruka och missbruka.

Lars Bremberg

Utomordentligt och övertygande om familjen som institution

RITA LILJESTRÖM:

Uppväxtvillkor

Samspelet mellan vuxna och barn i ett föränderligt samhälle.

Allmänna förlaget 271 s. Ca kr 30:— inkl moms

Rita Liljeström, sociolog från Göteborg, har i sin bok "Uppväxtvillkor" (Allmänna förlaget) sökt analysera hur samhällets förändringar påverkar familjemönstret och därmed barnens föreställnings- och upplevelsevärld.

Rita Liljeström sammanfattar själv bokens två huvudteman på följande sätt:

"Jag strävar efter en helhets-syn, som omfattar hela frågan om vilka konsekvenser förändringar i familjers yttre miljö har för familjens inre miljö och tvärtom". "Människor kan endast förstås i förhållande till andra människor. Det är i förhållandet mellan människor som de viktiga uppväxterfarenheterna ligger".

Med de ambitionerna har det varit nödvändigt att göra en rätt bred beskrivning av industrisamhällets framväxt och de villkor som vid skilda perioder gällt för olika samhällsklasser. På ett effektivt sätt avromantiseras "sörögårdsidyller" och stadsproletariats bakgårdar.

Författaren förklarar på ett distinkt sätt hur arbetsfördelning och produktionsordning får sina självklara återspeglningar i den lilla familjeenheten och hur detta i sin tur spelar roll för varje ny generations sätt att prägla och påverka samhället. Eller som förf. uttrycker det "varje generation blir i någon mån socialiserad efter den föregående generationens förutsättningar". Familjen har således ett slags förmedlande funktion som delvis kan beskrivas som tröghetsskapande.

Boken är utomordentligt innehållsrik och är möjligen en av de finaste sammanställningar som gjorts av familjen som institution. Bl a ingår avancerade teoretiska analyser om rollfördelning, relationsmönster, syskonskap, kopplingen mellan emotioner och ekonomi, familjen som kulturförmedlare och som förmedlare av en social verklighet. De teoretiska diskus-

sionerna får hela tiden en mycket nära praktisk förankring.

Förf. visar på ett övertygande sätt hur förändringar i samhället påverkar familjestrukturen och hur den påverkar det socialpsykologiska samspelet i familjegruppen. Där läggs grunden för individens jagutveckling, hennes sociala karaktär. De sociala karaktärsdrag som barnens uppväxtvillkor gynnar slår tillbaka på samhället i nästa generation.

Lars Svenning

Standardverk om familjeterapi

VIRGINIA SATIR:

Familjeterapi

Wahlström o. Widstrand Ca-pris 24:50 inkl moms 235 s.

Virginia Satir är en av förgrundsgestalterna inom familjeterapin. I förordet till sin bok om familjeterapi berättar hon om hur hon själv förändrats i sin syn på anhöriga till patienter, och hur hon blivit alltmer övertygad om den viktiga roll som interaktionen mellan familjemedlemmar spelar för uppkomsten av psykiska symptom.

Boken är starkt strukturerad och skriven i punktform. Virginia Satir använder vissa grundbegrepp, som hon ständigt återkommer till. Dåligt självförtroende, och oförmåga hos makar att utan värderingar acceptera olikheter hos varandra är sådana begrepp som spelar en central roll i hennes uppfattning om hur relationsstörningar uppstår. Virginia Satir fäster också stort avseende vid hur kommunikationen mellan människor fungerar och vad som utmärker dysfunktionell och funktionell kommunikation.

Den terapiform som Virginia Satir redogör för börjar med en ingående familjeanamnes, där föräldrarna får berätta om sin egen uppväxttid. De får detaljerat redogöra för hur deras förhållande till varandra genomgått olika faser beroende på familjens situation. Virginia Satir anser att man redan i denna inledande fas försiktigt kan påverka familjen. Hon anser sålunda att terapeutens roll är att påverka familjen bl a till att lära sig kommunicera funktionellt. Hon menar också att terapeuten klart skall visa att det finns ett uppställt mål för terapin, att terapeuten vet hur man når detta mål, och att terapeuten tar på sig ansvaret för terapin. Virginia Satir framhåller att terapeuten skall ha en roll som modell genom att visa sin förmåga att kommunicera klart och funktionellt. Hon vill skapa en sådan atmosfär vid familjesamtalen att ingen behöver gå i försvarsposition, och hon menar att man därför måste handskas försiktigt med laddade samtalsämnen.

Virginia Satir betonar att terapeuten har en roll som lärare för familjen. Denna syn på terapi förefaller att vara till fördel för hennes roll som läroboksförfattare. I jämförelse med mycken litteratur inom psykoterapi är boken påfallande konkret och skriven på ett personligt sätt.

I boken uppfattar jag också en underton av värme och vänlighet som är en utmärkt kombination med hennes systematiska och strukturerade tänkande.

Genom att göra boken personlig har hon velat visa att familjeterapi är en dynamisk process, där utrymmet för variation är stort, och där ännu mycket finns att utveckla.

Henry Andersson

Mestadels konservativt om människovården

SVEN KJÖLLERSTRÖM (red):

Människosynen i människovården

Håkan Ohlssons förlag 78 s. Kr 23: 50 inkl. moms.

"Människosynen i människovården" är ett konferenstryck som getts ut i bokform. (Håkan Ohlssons förlag) Konferensen som hölls i år i Lund, anordnad av Andreas Rydelius-stiftelsen, hade till syfte att belysa "de ideologiska överväganden som utgör grunden för människovården".

De religiösa övervägandena redovisas först genom Birger Gerhardssons föredrag "Bibeln om människan". Jesus framställs som idealet för de mäktiga, rika och friska människorna. Dessa senare skall känna sitt ansvar och hjälpa dem som har det sämre ställt. Och gärna agera politiskt för dem. Vissa personer råkar ha blivit utrustade med en själslig och kroppslig styrka. Något samband med de materiella omständigheterna tas inte upp. Det är dessa välutrustade, mäktiga människor som vi andra har att förlita oss på. Inte ett ord om vad de kuvade kan/bör göra med gemensam ansträngning och av egen kraft. Men tillägger Gerhardsson även den som behärskar jorden har sin bräcklighet och kan fela. Men den som felat kan få förlåtelse. För de som i dag för en kamp mot förtryckare runt om i världen, måste Gerhardssons konserverande livssyn te sig cynisk och för de nödställda blir den en klen tröst.

I nästa föredrag av K. E. Skydsgaard göres teologiska betraktelser och på danska dessutom (borde ha översatts rec:s anm). Grundtonen i "Mennesket i centrum" är densamma som Gerhardssons men

med större betoning på att människan i allmänhet är aggressiv och ond. Genom en liknelse får vi veta att det är västeuropeerna och nordamerikanerna som bor i lyxhytterna eller i centrum och som nu fruktar att mista sin position. Åtskilliga — inte minst i de amerikanska gettona — känner nog inte igen sig i Skydsgaards lyxvarelse.

Först med det tredje föredraget av Torgny Segerstedt kommer man in på en mera verklighetsnära och nyanserad uppfattning. I "Människouppfattning och miljö" gör Segerstedt det nog så viktiga konstaterandet att människorna formas av sin miljö. "Människan blir människa i växelverkan med andra människor" är Segerstedts tes. Dagens samhälle kan lätt utarmas genom att människorna endast blir normmottagare = manipulerade. Växelspelet fungerar inte längre. För att bygga upp människorna såsom samverkande individer "måste miljöteorin lägga stor vikt vid personlighetsskapandet". Vad man saknar i Segerstedts resonemang är relationen till de materiella betingelserna. Hur rekryteras normgivare resp normmottagare? Man kan lätt få intryck av att förutsättningarna för normkonflikter är desamma oavsett vilket samhällsskick man tillhör.

Gudmund Smith ägnar sitt föredrag "Människosynen i psykologin" åt en genomgång av olika psykologiska skolor. Smith söker inte sina förklaringar i gällande samhällsordning. I sin nulägesbeskrivning raljerar Smith med de som betraktar produktionsordningen och maktrelationerna som väsentliga faktorer för människornas utveckling. Det är en i grunden konservativ människosyn som Smith visat upp. Det är inte att ta fel på vilket samhällsskick Smith gör sig till tolk för. Nödvändigtvis måste det röra sig om de som är gynnade av rådande samhälls-

ordning. Det är knappast i personlighetspsykologiska undersökningar som underklassen/nödställ-da ser sin räddning. En debatt som tar upp sambandet samhälls-förändring—människoförändring avfärdar Smith som schablonar-tad och populär.

Jan Waldenström pekar i ett kort inlägg på farliga byråkrati-ska och datatekniska trender som depersonaliserar sjukvården.

Kerstin Anér gör en medryc-kande kritisk granskning av vad forskare kan åstadkomma för att bli genetiskt manipulera män-niskan. Trots en "populär" och kåserande stil blir hennes fram-ställning betydligt mer verklig-hetsförankrad och nyanserad än Smiths m fl:s.

Den 78-sidiga boken avrundas med ett kortare inlägg av Bengt Hedlén, där de negativa konsekvenserna av dagens samhälle skisseras. En nyttig polemik mot bl a Smiths inlägg.

Carl-Erik Blomqvist

Mänsklig integritet mot massproducerad vård

TORA DAHL:

När jag var sjuk

Författarförlaget 133 s. 16:50 inkl moms

Något av det viktigaste som kan hända i 70-talets sjukvård och socialvård är en utveckling där patienterna och deras anhöriga får ett ökat inflytande över vården. Den utvecklingen har startat i psykiatri med olika typer av te-rapeutiska samhällen och med be-handlingskonferenser där patien-ten själv medverkar. I samma riktning rör sig debatten om vårdombudsmän, om utvärdering-ar av patientreaktioner etc.

Betydelsefulla inslag i denna utveckling har också varit rap-porter, där klienter i socialvården och patienter i sjukvården berättat om sina erfarenheter. En så-dan rapport är den 86-åriga författarinnan Tora Dahls bok *När jag var sjuk*. Det är en engage-rande skildring, som berättar om hur en människa, med stora be-hov av självständighet och inte-gritet konfronteras med en sjuk-vård, organiserad för masspro-duktion.

Tora Dahls bok ger salta och tänkvärda synpunkter på vådan av en alltför hurtfrisk rehabili-teringsideologi.

Men först och främst är den en angelägen påminnelse om att pa-tienten inte bara får bli ett objekt för sjukvård utan måste behandlas som ett subjekt i en situation som inte bara är svår utan som också innebär en osäker och oklar upplevelse om vad sjukdomen inne-bär och vad vården går ut på.

Tora Dahl har skrivit en bok, som de flesta som arbetar i sjuk-vården med fördel ställer in i bok-hyllan bredvid Malin Lindbloms Öppet brev till en medpatient.

Claes-Göran Westrin

Att ha ett utvecklings-stört barn

MONA BACK:

Öppet brev till er som träffar udda barn

Forum 1972 227 sidor Kr. 27:—.

Mona Back ger i denna bok en beskrivning av sin utvecklings-störde son Björn från födelsen till 13-årsåldern.

Boken innehåller många fina partier, tex av Björn som den omtänksamme och hjälpsamme — han bjuder familjen på kaffe, tröstar modern, när hon är led-

sen etc. Mona Back ger även många exempel på möten med förstående och positiva män-niskor, som inte tar avstånd från familjen på grund av Björns be-teende. En läkare hanterar Björns rädsla inför en kroppsuundersök-ning på ett mjukt och fint sätt; ett äldre par på landet förstår hans rädsla att komma in i ett för honom främmande torp, som familjen sedan köper och Björn kommer att tycka mycket om. Mona Back belyser också, hur familjens sammanhållning ökas som följd av Björns handikapp, och särskilt fint beskrivs vän-skapen mellan Björn och farfa-dern.

Många möten med samhällets representanter är emellertid för Mona Back fyllda av bitterhet, och även Björn upplever mycken avoghet och aggressivitet från kamrater och tanklöshet från vuxnas sida. Tyvärr återger Mo-na Back i direkt form vad som därvid yttrats. I litterära sam-manhang (romaner, noveller o d) är sådant adekvat, om man näm-ligen vill öka intrycket av ome-delbarhet och äkthet. Det har emellertid snarare en annan ver-kan i en bok av det slag, som Mona Back skrivit, en som är mer av dokumentärschildring. Det är omöjligt att tex direkt åter-ge samtal, som utspelats flera år tillbaka. Det hela blir allvarli-gare, då många av de yttranden, som Mona Back lägger i vissa personers mun, är direkt äre-kränkande, om de inte kan be-läggas genom bandinspelning. Man kan väl förstå hennes vrede mot samhällets företrädare och mot tanklösa medmänniskor, men verkan av direktcitaten kan snarare bli den, att man miss-tror hela framställningen. Det är lätt att tro, att hon har miss-uppfattat eller förvanskat yttran-den.

Det vore synd, om reaktionen skulle bli denna, därför att boken

Våra recensenter

Erik Strömgren är professor i psykiatri och överläkare vid Statshospitalet ved Aarhus. **Lars Bremberg** är direktör vid Stockholms nykterhetsnämnd. **Lars Svenning** och **Carl-Eric Blomquist** är båda utredningssekreterare vid socialförvaltningen i Malmö. **Henry Andersson** är psykolog vid barnpsykiatriska kliniken i Skövde. **Claes-Göran Westrin** är docent och överläkare vid lasarettet i Skövde, psyk. avd. **Sigurd Dvoretzky** är lektor vid lärarhögskolan i Göteborg. **Malène Holmberg** är bitr. lärare vid socialmedicinska institutionen i Uppsala. **Ingrid Svensson** och **Gunvor Moqvist** är båda lärare vid Skaraborgs läns landstings gymnasieskola.

verkligen kan lära oss, hur känsliga många utvecklingsstörda och deras föräldrar är och hur klumpigt vi ofta beter oss i umgänget med dem.

Sigurd Dvoretzky

Väsentliga fakta om utvecklingsstörda i trevligt och behändigt format

RIKSFÖRBUNDET FUB:

Utvecklingsstörd

Larsson förlag, Täby. 114 s. 24,50 inkl moms

Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, FUB, har givit ut boken *Utvecklingsstörd*. Den presenteras som en faktabok för både föräldrar och funktionärer inom omsorgsverksamhet och behand-

lar den utvecklingsstördes situation som medborgare i dagens samhälle. Boken är också tänkt som diskussionsunderlag i studiecirklar och en av studieförbunden godkänd studieplan avslutar boken.

Boken har utarbetats på FUB:s kansli och samtliga i författarteamet är knutna till riksförbundet. Advokat Allan Everitt har skrivit de avsnitt som beskriver den utvecklingsstördes rättigheter och ställning enligt olika lagar. Förbundets tidigare ordförande, fil dr Richard Sterner, intervjuas av red Sture Gustafson, som är ordförande i Stockholms lokalförning. Betty Elofsson är informationskonsult och hennes viktiga bidrag handlar om den första informationen till föräldrarna. Här kommer också ett föräldrapar till tals. Studieplanen är sammanställd av studiekonsult Birgitta Odenman.

Avsnitten om den utvecklingsstördes rättigheter och ställning enligt olika lagar är koncentrerade, men upplysande och klart formulerade. Omyndigförklaring och förmyndarskap är betydelsefulla frågor och har fått extra utrymme. Här tas upp till diskussion förmyndarens ansvar, som enligt nuvarande lag begränsas till den ekonomiska förvaltningen. Det är en brist, att det inte är självklart att förmyndaren också skall tillvarata myndlingens intressen i den vardagliga tillvaron. Det är en viktig reform att önska inte minst med tanke på de utvecklingsstörda.

Boken kommer ut när den ekonomiska åtstramningen är ett faktum och det återspeglas i red Gustafsons debattinlägg "De utvecklingsstörda och framtiden". Omsorgslagens intentioner är långt ifrån förverkligade och FUB frågar sig nu oroligt om omsorgsrådet kommer att få kännas vid en minskad takt i upprustningen. Det trängda ekonomiska läget kom-

mer mitt i ett starkt utvecklingskede, som man väntar sig mycket av.

Våra svenska omsorger kan också ses i ett globalt perspektiv och Richard Sterner påpekar att vår utveckling i stort följt de ideologiska strömningarna ute i världen också på detta område. Ännu har dock inget land en så fint skriven omsorgslag som den svenska av 1968. Men annars är både Danmark och Holland långt framme. I USA har man satsat mycket på forskning och deras rön har vi ofta omsatt i praktiken. Det finns emellertid också svensk forskning genom stiftelsen ALA. I intervjun med dr Sterner får ALA en eloge, men i kapitlet om FUB:s verksamhet blir ALA behandlat på fem ganska intetsägande rader. Den oinvidde läsaren får inte ens veta att bokstäverna står för Anpassning, Liv och Arbete.

I dec 1971 antog FN:s generalförsamling en rättighetsdeklaration i sju punkter för psykiskt utvecklingsstörda och där heter det i punkt 1: "Den utvecklingsstörde har, så långt det överhuvudtaget är praktiskt möjligt, samma rättigheter som andra människor." Deklarationen är så utformad, att den ger fingervisning om hur omsorgerna bör vara utformade, vilket kan ha sin betydelse inte minst för u-länderna, där omsorgsverksamhet ännu är i sin linda.

Under rubriken "Läkarens ord — och sedan" tas upp den viktiga första informationen till ett föräldrapar som fått ett handikappat barn. Det är ett tankvärt kapitel som man önskar att många kommer att läsa och begrunda. Här berörs också omgivningens reaktioner och attityder. En engagerande intervju med föräldraparet Ulla och Bengt inleder kapitlet.

Här och var i boken finns rutor med axplock från verkligheten och kanske man skulle önska flera rutor i början av boken med

tanke på de läsare, som inte har någon större förhandskunskap. Som helhet är det en trevlig och lättläst bok, där man i ett behändigt format har samlat väsentliga fakta om sociala och ekonomiska rättigheter för den psykiskt utvecklingsstörde från barn till vuxen ålder.

Malène Holmberg

Bra läromedel i sjukdoms- och sjukvårdslära

KERSTIN ANDERSSON:

Medicinsk sjukdoms- och sjukvårdslära

Esselte Studium 186 s. Kr. f-pris exkl moms 31:— ca-pris inkl moms 37:—

En lärobok i ämnet medicinsk sjukdoms- och sjukvårdslära har saknats tills nu, då Kerstin Anderssons bok kommit ut.

Boken är avsedd för sjuksköterskeelever termin 2, elever i Åk 2 gymnasieskolan, blivande undersköterskor, ålderdomshemsföreståndare och personal inom psykiatrisk vård. Vi upplever det positivt att boken är här.

Rubrikerna ger en god överblick om bokens innehåll. Det finns bra hänvisningar mellan de olika kapitlen. Innehållet täcker i stort vad som krävs, enligt respektive läroplan för ovanstående utbildningar.

Varje kapitel börjar med förslag till repetition och integration av andra ämnen som eleven studerar. (Nivåanpassat vad gäller Åk 2 och termin 2.) Detta är en hjälp för läraren. Läroboken kan fungera som lektionsunderlag med komplettering av olikheter på det lokala planet.

För elevens del är nyckelpunkternas betoning med kursivering

av orden bra hållpunkter för minnet, även om det saknas i avsnitten om personlig vård. Målsättningen för behandling av olika sjukdomar är klart definierad vilket underlättar inläring. Fint att varje kapitel betonar "åtgärder vid utskrivning av patient" det hjälper eleven till ökad förståelse för patientens situation.

Syftet med bokens uppläggning är att undervisningen i föreläsningsform skall reduceras till förmån för diskussioner, vårdplanering, patientdemonstrationer och undervisningsronder. Boken kan fungera som en utmärkt grund för detta. Det finns många bra och sakligt motiverade synpunkter på den personliga omvårdnad patienter med olika sjukdomar behöver. Efter varje kapitel finns studieuppgifter. En del av dessa är bra som diskussionsunderlag. Man skulle önskat fler uppgifter av denna typ. I övrigt är frågorna i studieuppgifterna bra, vissa av dem dock alltför svåra.

Bildmaterialet i boken är en bra komplettering till texten, bilden om pernicios anemi undantagen. Den är för avancerad och kräver utförlig förklaring.

Vissa tryckfel har insmugit sig, t ex sid 61 där en omkastning skett mellan text och bild.

Författaren har förmåga att fånga läsarens intresse, genom tilltalande uppställning och lättläst text. För eleven är detta en förmån då innehållet är mycket värdefullt. Medicinsk sjukdoms- och sjukvårdslära kan rekommenderas både för studier och som uppslagsbok.

Ingrid Svensson, Gunvor Moqvist

Red: Lars Svenning

FSS studiedagar i Piteå

FSS hade i år förlagt sina studiedagar till Piteå. Programinnehållet var brett: socialpolitiska utvecklingslinjer, praktisk försöksverksamhet, budgeten som planeringsinstrument, lägesrapport och presentation av statliga utredningar etc.

Vi skall i det följande redogöra för några av föreläsningarna och förhoppningsvis återkomma till de andra i senare nummer.

Inledningsanförande

Föreningens ordförande, Bengt Hedlén, inledde. Han pekade bl a på det förändrade debattklimatet. Så var det exempelvis lättare att kring senare delen av 60-talet föra ut den socialpolitiska idédebatten än det är nu. Då var konjunkturerna rätt goda, arbetslösheten tämligen begränsad, och sådana yttre förhållanden underlättar då man ställer krav på omprövning och förnyelse. Dessa yttre förhållanden har på 70-talet blivit snävare, vilket också avspeglas i socialvårdsdebatten. Verklighetsbeskrivningarna får en dyster underton. Samhällsproblem, som visserligen är svårartade, framställs inte sällan som närmast irreparabla. Människors oro och otrygghet förstärks. Onyanserade missnöjesyttringar blir sanningsenliga utsagor om